

Naročnina listu: Celo leto K 120—, pol leta K 60—, četrt leta K 30—. Izven Jugoslavije: Celo leto K 150—. Insereti ali oznanila se zaobrnajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravištvu sprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Telefon št. 220.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

„Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravištvu je v Mariboru, Koronka cesta št. 5. — Z uredništvom se more govoriti vsak dan samo od 11. do 12. ure dopoldna. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprite reklame: so poštine proste. — Telefon št. 2.

Sedmo zabrano

Smo doživeli pri prošli izdaji našega lista, odkar uživamo centralistične dohote. Povod te zabrane je bil članek, ki je razpostavil skromno vrsto iz mnogobrojnih nekulturnih in nečloveških izgrede od strani raznovrstnih državnih organov.

Odlok zabrane govori prav navpično o „vzbujanju mrznje proti državi kot celoti“, kar seveda ni mogoče, ker po našem mnenju tvori državo vsi, ki delajo in trpijo ter pri tem gotovo nimajo volje, da bi samega sebe mrzili in sovražili. Mi mislimo, da je ves narod država, g. cenzor pa misli, da je on sam in še nekaj drugih njegove baže. V nekdanji Avstriji, katero je narod razbil, ko je bila mera polna, si je mislil isto, ko je kot „Kundschafter“ — po domače špijonski ošcir stikal po uradih in vlakih za „nevarnimi“ elementi in danes, ko pleni kot državni pravdnik opozicijske liste, si zopet predstavlja državo samo le v svoji visoki osebi, oblasti in pa v takozvanih „državotvornih“ strankah.

Razna policijska nasilja, navedena v članku, so, kakor rečeno, samo mali del vsega tega, kar se počenja šanes proti zakonu, kulturi in človečnosti in če se bičajo in razkrijevajo taki pojavi, je to skupnosti, družbi ali državi samo v korist. Narod, državljani, ali država hoče in mora živeti človeško, urejeno in kulturno življenje.

Pa še nekaj je zelo značilno. Vsi slučaj, ki smo jih navajali v članku so se že večkrat obravnavali po drugih listih in so sploh kulturni skandali naše nesrečne zemlje, ki se z nobeno silo ne dajo prikriti in zatajiti. V njih se javno govori in piše, sestavilo in predlagalo so se že razne interpelacije, sploh je vse tako očito, da res ne vemo, kake cilje zasleduje mariborski cenzor.

„Jutarnji list“ od srede, dne 21. t. m. ima vse te slučaje in še mnoge druge kot interpelacije zemljooradniškega kluba, „Slob. Tribuna“ jih pri naša v št. 60 in tako bi lahko naštel celo vrsto listov, ki so se in se še bavijo z nami. Povsod se to sme, samo v Mariboru vlada posebna, cenzorska metoda in posebno pojmovanje o državi, ki je zraslo najbrž v glavi, prepojenih od nekdanje avstrijske špijonaže in štreberstva, ki se zna vdinati vsaki reakciji.

Za etično smer.

Politika je skrb za državo. Država pa ima skrbeti za častni blagor ljudstva, skrbeti tako, da njegovemu večnemu blagru ne škoduje. Dober politik je tisti, ki zna in hoče naravnati državo tako, da stori vse za blagor državljanov, kar se da storiti.

Naša država je že dalje časa v rokah nam nasprotnih strank. Vse so se izkazale za nezmožne in vrh tega za zelo nezadnjaške ali reakcijske. S sedanjo vlado torej ne moremo biti zadovoljni. Njeno glavno delo, temeljni zakoni ali ustava naše mlade države, se ja je čisto ponosrečilo. Kar čuditi se moramo, kako se je v njej vse zgostilo in združilo na slabo stran: radikalcem niso za kulturni boj; toda samostojnim na ljubo so glasovali; za kancelparagraf ter tako dolgo pustili zloglasnemu Pribičeviću, da je delal proti Cerktvi. Demokrati ali liberalci so prej bili za ime Jugoslavija in za agrarno reformo; toda zaradi radikalcev in Turkov so vse to pustili pasti. Samostojni so prej govorili o neki avtonomiji in marsičem drugem, toda za korita so vse prodali. Naše ljudstvo naj bi si zlasti zapomnilo, kaj so napravili z njim samostojni. Ljubljanski „Avtonomist“ jim svetuje, naj kar priznajo, da so se zmotili, češ, da zmeta ni sramota. Mi bi samostojnim odpustili, ako ta zmeta ne bi bila kupljena. Veliko je reči, ki nas vsak dan

razburjajo, in katerih je kriva dose-danja vlada: nered med uradničtvom, nepoštenost v visokih krogih, slaba zunanja politika, preganjanje tistih, ki niso hoteli iti z vlado, krivično razdeljeni davki in drugo.

Vsemu temu smo mi napovedali boj in vse to moramo ostro obsojati, napadati ter delati na to, da se čimprej spremeni.

A to je vendar le bolj razdiralno, negativno delo. Treba tudi zidati, kaj boljšega postaviti namesto dosedanjih razmer. Nič se ne čudimo, če nas imenujejo nasprotniki razdiralce in sovražnike države. Jih je pač strah pred nami. Slabo bi pa bilo, ako bi nas napačno razumeli naši lastni somišljeniki. Mi nikakor nečemo biti sami zabavljač. Mi hočemo gojiti ljubezen do narodne edinosti, do vseh naših bratov od italijanskih pa doli do bolgarskih mej in še dalje, ker tudi Bolgari spadajo k nam. Mi ljubimo to našo lepo rodno zemljo. Ljubimo Jugoslavijo, če tudi s solzami, z žalostnim srcem!

Trdna je le tista država, katero drži skupaj ljubezen državljanov. Tudi Avstrijo je morda držala nekdanj. Med vojsko pa sem čital v neki debeli knjigi: „Najsvetejša varhinja avstro-ogrskega vladarstva je stroga disciplina v vojnih taborih.“ A tako, če bo taka svetlost: strah, vojaška strogost držala in varovala državo, sem si mislil, potem je pa slabo. Na Franca Jožeta je bilo že vse navajeno. Prišel je Karl — proč je bil stari

sijaj; nove misli in veliko pomanjkanje je razneslo Avstrijo kakor mehurček.

Zakaj to pripovedujem? Zato, ker naši državniki dosedaj še niso sprevideli, da je treba vladati tako, da bo ljudstvo vzplamtelo ljubezi do nove domovine. Ljudstvo je že od vsega trdno, užaljeno, ne uboga rado. Mladina je brez trdne volje. Polasča se nas splošna nevolja, celo obupanost. Marsikdo zmerja vse, naj se napravi kar hoče. Za to bo imefa velikanske težave vsaka vlada, naj bo te ali one stranke. Vsak naš somišljenik naj dobro loči vlado od države. Državo ne sme obrekovati, jo proklinjati ali sovražiti. Država, to je vse ljudstvo. Ljudstvo je samo napačno volilo. Vse ga drugega so krive deloma slabe razmere, ki so nastale po vojski povsod, celo v srečni Ameriki, in je v nekaterih državah še hušje, kot pri nas. Veliko pa so seveda krive stranke, katere so dozdej vladale tako, da same ne vedo več, kaj bi počele.

Mi verjamemo v pravico, verjame mo v zmago krščanskih načel. Za nje gremo veselo v boj. Če tudi se ljudstvu godi sedaj slabše, kakor bi bilo treba, vkljub temu veljajo za nas svetopisemske besede: „Če se jezite, vendar greha ne delajte!“ Svojo domovino hočemo ljubiti in na Boga zaupati. Po tej poti, v to smer hočemo hoditi, tako naj bo naravno vse naše mišljenje, pisanje, govorjenje in delo v novem letu.

Kriza vodilne stranke.

Radikalni kongres je bil tako izveden, kakor se izvaja sploh zborovanja strank, ki niti v svojem okvirju ne poznajo prave demokracije. Prišli so prvaki „šefi“ voditelji ali kakorkoli se imenujejo tisti, ki mislijo, da je samo njim dana pravica, da govorijo, vodijo in odločajo in pa navadno delegati, ki imajo ob takem vodstvu samo to pravico, da oddajo svoje glasove in vse potrdijo. V glavnem je bilo na tem kongresu prav malo parlamentarizma, kongres je bil ogledalo osebne politike raznih šefov in duševne revščine stranke, a vendar se je pokazalo precej novega in nenavadnega kar stari prvak Pašič še ni doživel. Psihološka slika tega kongresa je živahnjša in večko bolj zanimiva kot pa njegovi referati in resolucije. Radikalna stranka se je pokazala v globoki, notranji krizi in četudi se je vodstvu posrečilo, da obdrži disciplino, da izpelje zborovanje brez incidentov do kraja, vendar ni moglo ostati prikrito, da Pašič izgublja krmilo stranke.

Doslej je bila navada, da so se poročila sprejemala brez ugovora, sedaj je pa večkrat prišlo do ostre kritike strankinega vodstva in izgledalo je, kot bi Protičeva osebnost od daleč s tajno roko vplivala na vse razprave. Doslej (tudi in nemi delegati so češče in češče upadali v razpravo, bilo je zelo nenavadno in prvakom prav čudno, da doslej nemi pritrjevalci niso izbirali besed v čisto nenavadni ostri kritiki. — Govorilo se je o drž. financah in takoj se oglašali seljak, ki pravi, da če bi oni — seljaki tako gospodarili doma, kot gospodarja minister na vladi, že davno ne bi imeli ne ovc ne koz. Govor, tudi o državnem posojilu, češ, da seljaki niso hoteli podpisovati, ker so zgubili vero v državne finance.

Takih in podobnih kritik ni bilo ne konca ne kraja in ko so se delegati iz naroda najhušje hudovali vsled raznih upravnih pogrškov, jim je vedno hodil na misel Stojan Protič. Njegovo ime je izzvalo večkrat burne

vzklike. „Dajte nam Protiča!“ — „Zivjo Protič!“ — „Kje je Protič!“ — Stari radikal pop Minič je stavil pred log, naj se izbere deputacija, ki bi šla ponj. Proti temu je vstal dr. Lazica Markovič, češ, Protič ve, kje je kongres in lahko tudi sam pride. — Predsednik Ljuba Jovanovič ga je v tem podpral ter vzel popu besedo, ta se je pa razjezil ter zaklical: „Vi ne marate Stojana, ker hoče, da vas vse razkrije in razčisti!“

Mirne duše se lahko reče, da si je priboril Protič moralno zmago, ker se mu je posrečilo, da s svojim vplivom zavede v močno samovoljno Pašičevo strankarstvo precej opozicijskega duha, ki se noče zadovoljiti z „uspehi“ raznih zakulisnih spletk in mešetarij. Ta opozicija med radikali se je že toliko osokolila, da se sploh oglašajo, da spoznava nezdrave razmere, da jih šiba, da si želi novih ljudi, ki bi imeli več smisla za delo iz naroda za narod, in to je prava pot, ki vodi do osvoboditve programatičnih točk, ki jih Protič zastopa.

Kongres radikalne stranke političnega položaja v naši državi ni prav nič razbistril v pozitivnem smislu, da bi spoznal, kaj kdo hoče, ampak mi živimo še dalje v dobi negativnosti in vemo le, česar kdo noče. Ko je prišla radikalna stranka v nekdanji Srbiji do državne oblasti, je postala v nacionalnem oziru strogo srbska, v verskem rusko-pravoslavna, v socialnem pa francosko-buržujska in danes še vedno s krikom in vikom nastopa, da noče to in noče ono, kar bi hoteli drugi, ki bi morali imeti iste pravice v skupni državi. Iz stare ideologije se oklepa strogega centralizma, ker pa čuti in uvideva njegove slabe posledice na razmere v Srbiji in „preka“, je pričakovati, da se bo s časoma tudi precejnsji del radikalov oklenil Protičevega naziranja, ki teži za uveljavljenjem vseh plemenskih sil v državi, kar je mogoče le brez ozkorsrčnega policijskega centralizma — v avtonomiji.

Komunistični proces.

„Slob. Tribuna“ — po svoji resnosti in idealno čistem jugoslovanskem naziranju znan in priznan list, — piše v št. 63 po svojem beograjskem dopisniku sledeče: „Više sodišče za mesto Beograd je proučevalo 12 dni spise v preiskavi vidovdanskega atentata. Ugotovilo se je, da ogromna večina arestantov ni v nobeni zvezi z atentatom, temveč, da so to samo komunisti in nič več. Nekateri so že izpustili.“

Ugotovljeno je tudi to žalostno dejstvo, da se je mnogo teh ljudi pozaprla na podlagi najgrših denunciacij, kakor nekdanj v Avstriji ob početku vojne. To velja zlasti za Srem in za Vojvodino, najbolj se je pa v takih neopravičenih aretacijah odlikovalo mesto Vukovar, kjer so opravljali ova-duško delo z največjo vneto radikalni prvaki in šef policije Čudič, ki je brez vsakega pomisleka sprejemal vse ovadbe, zapiral, preganjal in maltretiral vse kar mu je prišlo pod roko, ter počenjal sploh vse, kar in kakor so hoteli razni prvaki. Ta policijski šef je bil v Osijeku radi raznih ater odpuščen iz državne službe, v Vukovaru ima pa neomejeno gospodarstvo — o tem pridejo še razna razkritja.

Komunistični proces se pričakuje z velikim zanimanjem. Pred sodnijo bodo odgovarjali dvojni obtoženci — prvi, ki so direktno zapleteni v atentat, in drugi, ki so imeli zveze s komunističnimi centralami.

Izveščujoč vas o vsem tem, ne morem zamolčati v imenu človečanstva in kulture groznega skandala: Zaprite, tudi nedolžne, so — kakor pripoveduje o oni, ki so bili izpuščeni, — mučili na neokrutne, še nadane. Policija in njeni uradniki, žandarji in neki podporočnik so pretepali arestante dnevno do kvi. Jelnike so silili, da z golimi koleni drčijo po ostrem pesku, zaprite žene in dekleta so pa žandarji in tudi uradniki silili, da bi se udale, in ker niso hotele, so bile krvavo bičane. Jelnike so morili tudi z lakoto in v najhušji letni vročini so jim dajali samo malo vode proti večeru, da so ljudje koprneli v neznozi žeji itd. Vse to se je zgodilo v glavnjači — strašnem beograjskem zaporu — in vi bodele razumeli, da vam v interesu nesrečnih žrtve, ki so še tam, ne morem navajati imen, ker bi te žrtve ob kakem razkritju še hušje trpele. Pa pride čas, ko se bode vse zvedelo. Pri samem procesu se bodo obelodanili vsi ti skandali.

da bo imela Evropa o naših razmerah zalibog še slabše mnenje, kot ga ima doslej.

Tako dopisnik „Slobodne Tribune“! G. cenzorja pri drž. pravdništvu opozarjamo, da so to, že pisali mnogi listi, tudi ljubljanski, in da bi kaka „zabrana“ tega kulturnega skandala ne mogla zakriti.

Nered v vojaški upravi.

V dobi izkoriščanja in kapitalističnih vlad je marsikaj mogoče. Delavni sloji naroda se brezvestno izrabljajo, z narodnim premoženjem se razsipa, manjšina se bogati, večina pa topi v pomanjkanju in bedi. Izkoriščanje in profitni pohlepi oblastnikov ustvarjajo tudi nered in desorganizacijo človeške družbe in tako smo prišli že tako daleč, da baš tisti, ki imajo veliko oblast in moč najmanj mislijo na red in na vse norme, ki vsaj na videz predstavljajo organizacijo človeške družbe. To na primer ugre, da bi kak podjetnik meni nič, tebi nič potepal vse dogovore s svojimi najetimi delavci, da bi recimo danes ljudi najel za gotovo delo pod gotovimi pogoji in da bi po končanem poslu dejal: „Dogovorjeno je bilo, sicer to in to, plačam vam pa samo to, ker sem se naknadno premislil.“ — Kar ne gre pri malet, to gre prav lahko pri velikih oblastnikih in zato

imamo tepe primere v vojaški upravi.

Evo jih: komandant dravske divizije „dostavlja“ že začetkom avgusta, kar mu je „dostavil“ komandant armije po „dostavljenju“ vojnega ministra, ki je „dostavil“ ministrskemu svetu svoj predlog, naj se rezervne oficirje, ki pridejo na „vojno vežbo“, plačuje kakor druge oficirje. Po tem „dostavljenju“ je ministrski svet odobril ta predlog in kakor rečeno, je bilo vse to že začetkom avgusta „dostavljeno“ v znanje in „postopka radi“. Po tem znanju in postopku so rezervni oficirji, ki so prišli na mobilizacijsko vežbo, mogli pričakovati ter se tudi zanašati na gotove prejemke, ki so se ponekod tudi izplačali. Kakor znano, so se začeli poklicati 26. oktobra in zadnji obvezniki so se vrnili okrog 21. novembra.

V tem času so torej rezervni oficirji vršili službo v pričakovanju plače, ki je bila določena poprej v označenem „dostavljenju“, računski častnik polka si je vzel celo stvar v „znanje“ ter je tako tudi izplačeval, sedaj pa, ko so obvezni častniki že davno doma, je pa dozorelo novo, naknadno „rešenje“ v „Vojnem listu“ od 24. novembra t. l. objavljeno v Mariboru še-le 5. decembra, ki pravi, da pripada rezervnim oficirjem samo suha plača z doklado brez družinskih prispevkov in vsega drugega, kar jim je bilo poprej izplačano, — in častniki naj bi vrnili velik del svojih prejemkov za prestanto službo po tedaj veljavnih določilih.

To je torej naknadno rešenje! — Kdor ni bil pri vojaki, sploh ne ve, kaj je to. Vojaška uprava dela in rešuje naknadno. Danes velja ta in ta plača, ti služš, dobiš plačo, jutri pa pride odredba nižje plače in četudi si včeraj delal po včerajšnji plači, moraš vendarle plačati od tega precejšnji del nazaj. Kakor pri ljudeh, tako tudi pri živini — vse naknadno! „Rešenje“ predpisuje za konja na dan po 2 kg slame, konj žveči to slamo že mesec dni, ko pride naknadno rešenje, da mu pripada samo 1 kg. Kaj sedaj? Eden kg se takoj ukine, konj dobiva samo enega, eden pa še naj naknadni. Od kod? Konju iz droba? — Pri vednem „naknadnem“ reševanju se izgublja smisel za vrednost narodne imovine in za red.

Pri mobilizacijski vežbi smo videli gorostasne stvari. Rekvizicija voz in živine je postavila pred vojaške organe najprejšeje navlako, vozove vseh vrst od „parizorja“ do lične ovkolnice, od „plato“-voza do staroško kočije, od iskrega konja do stare mrhovine brez povodca, brez podkov itd. in s tem blagom se je upravljalo na čudovite načine. Eden je mašil konje v barako, zdrave in čile med garjavo erkotino, drugi jih je pa zopet izganjal na prosto — „na polje“, češ, da je škoda — barake. Mrhovino so ocenili na 8000 dinarjev, dobrega, iskrega konja pa na 2000 dinarjev in še druge take gorostasnosti so se uganjale z neko prešerno in cinično dolenco. V težek voz dobrih 12 centov — pravi „parizer“ so upregli male konje, ki so ga komaj premaknili iz mesta in vse to združeno z „naknadnim“ določili in predpisom za ljudi nam daje žalostno sliko nereda.

Politični pregled.

KRALJEVINA SHS.

Nova vlada se ni sestavljena. Demokrati in radikali se vajo iz krize v krizo. Muslimani so kot pokorni slugi g. Pašiča brez vsakega obotavljanja reducirali svoje zahteve. Vztrajni so še zaenkrat demokrati, ki zahtevajo glavo vojnega ministra Zečevića (šefa „bele roke“, o. ar.). G. Pašič je demokratom odgovoril, da jim iz „posebnih razlogov“ ne more ugoditi.

Parlament bodo odgodili do sestave kabineta.

NEMCIJA.

V Lipskem je sodni dvor ob velškanski udeležbi občinstva razglasil pravdorek v procesu proti prevratnim „kappuđistom.“ Bivšega nemškega ministra za zunanje zadeve pl. Jagowa so obsodili na pet let trdnjavske ječe. Dvoje njegovih sokrivcev so oprostil. Državni pravdnik je zahteval za Jagowa 7 let težke ječe.

IRSKA.

Iz Londona poročajo, da je simajnovski parlament dne 21. t. m. nadaljeval razpravo o irsko-angelskem sporazumu. De Valera je izjavil, da parlament nima pravice ratificirati pogodbe z Veliko Britanijo. Predložil bo tozadeven predlog, čim bo prišlo do sovanja.

Potratna roka.

Papirnata centralizacija, o kateri smo že poročali, imenitno postuje. Vojaštvo ki povsod prednjači, je te dobrote že deležno in daje tudi lep primer, koliko državne imovine se bo potrošilo po tej veleumni centralistični uredbi. — Papir se kupuje v Avstriji ter pošilja v Beograd nekemu trgovcu, ki je postal po porodičarskih zvezah literant za vse vojaške urade. Zafo ni čuda, da se je na samem papirju pri mobilizacijski vežbi ali poskušni mobilizaciji potrošil 1 milijon. pri demobilizaciji za vso evidenčno pozvanih in odpuščenih vojakov pa kar dva milijona. Papirnata centralizacija združena z večinsko nepismenostjo pri visokih vojaških činih, to je tudi zlo, ki žre milijone.

Afera brez konca. Sarajevski „Narod“ našteva razne atere in pravi h koncu: „Malokdo ve, da ima policajminister v Beogradu rekvirirano najrazkošnejše stanovanje za smešno nizko stanarino. Malokdo ve, da se za ministrske zete in hčerke pripravljajo posebni salonski vagoni Beograd-Dubrovnik. Malokdo ve, da so postavljene z ukazom nekateri radikalni in demokratski poslanci za upravnike v monopolski upravi, četudi bi po zakonu ne smeli zavzemati lukrativnega položaja. To še pa nikdo ne ve, da je neki poslanec še vedno profesor, četudi ne bi smel več biti, da je vlečil celo akt na skupščino, naj mu pomaga, da postane redni univerzitetni profesor in da ima ta človek danes: poslaniško plačo (36.555 dinarjev), v monopski upravi (40.000 dinarjev), na univerzi (30.000 dinarjev), da je še posebej v odboru za administrativno razdelitev, kjer so še posebne dnevnice itd.“

Fin. odbor v skupščini dela s polnim parom. Poklical je vojnega ministra in referente raznih strok, da pofasirajo razne zadeve. Deluje se energično na znižanje izdatkov, na zmanjšanje števila uradništva in vpeljavo poštenega gospodarstva. Z denarjem države se razsipa, da je strah in groza. Krivda je ono čudno demokratsko in radikalno strankarstvo, ki najprej pozna stranko in njene pristase, potem dolgo, dolgo nič in nazadnje — državo, ki sme igrati vlogo pohlevne molzne krave. Iz vseh razprav se vidi, da se v prečanskih krajih pridno davki plačujejo in dobro gospodarji, a v Srbiji, Crni gori in Makedoniji so čudne razmere. Razprave v finančnem odboru bodo mogoče marsikomu odprle oči in privedle merodajne faktorje na pravo pot. Zadnje dni je v ospredju vprašanje zvišanja plač za uradnike in duhovnike. Izbran je poseben pododbor, da preštudira celo vprašanje in poroča odboru. Uradniki zahtevajo, da se vprašanje do Novega leta reši, kar pa ni sigurno, ker ni pravega zanimanja ne pri demokratih ne pri radikalih za rešitev vprašanja. Ugodnosti bi namreč dosegli po večini le — prečanski uradniki, kar pa izvestni gospodi ne diši.

Močna roka.

Preiskava o beograjskem atentatu je dovršena z velikim uspehom preiskovalnega sodnika: od 180 zaprtih pride pred sodnijo vseh skupaj 30! — Zelo značilna je obtožnica. Eden se obtožuje, ker je bil komandant bataljona v Rusiji, drugi je bil v Rusiji na kongresu internacijonale, tretji — komunistični poslanec se je sestajal „tajno“ s svojimi drugji, z Radičevimi poslanci. prihodnji je zopet hrabri komuniste itd. itd., priškolavni sodnik pa hoče, da vse to spravi pod obtožbo radi atentata. Ima tudi dovolj otročje smešnih stvari, tako na primer naj bi dr. Sima Marković nosil na ruski kongres tajni spis naših vojnih formacij. — Jasno je, da je to politični proces, politično je vstvarjen in politično bo končan, a politični pro-

cesi take vrste se vedno končajo na škodo režima, ki jih je ustvaril.

Protiustavna zabrana „subotiškega „Nevena“ V. Subotića je tamkajšnja policija v svoji onemogli mrznji napram katoličanom kršila vidovdanske ustavo. Po nalogu Velikega župana (absolutista, kakršnih si želijo slovenski liberalci) Paje Banovačkoga je šef policije za mesec dni ustavil bunjevski dnevnik „Neven“, ki je glasilo bunjevačko-šokačke stranke, kajtera ima svojo parlamentarno reprezentanco v Jugoslovanskem klubu. — Policija je omenjeni list ustavila radi članka „Mir i Bog!“ V tem članku so ugovarjali katoliški meščani v Subotici zoper nasilje ravnatelja državne gimnazije, ki je zaukazal katoliškim gojencem, katerih je 90%, da morajo prisostvovati srbsko-pravoslavni proslavi Sv. Save. Subotiški meščani so bili v polnem pravu. Njihov protest je bil s členom 12. ustave, ki pravi: „ujamčava se sloboda vere i savjesti“, popolnoma v skladu. Ker so se poslužili „Nevena“, ki je branil v ustavi zajamčeno načelo, je policija ustavila edino glasilo katoliških Bunjevcev za mesec dni. Prepričani smo, da bo Jugoslovanski klub radi nečuvvenega zatiranja katoličanov in našega tiska v Vojvodini energično zahteval zadoščena. Policijski samovolji se mora enkrat za vselej napraviti konec.

Zandarska inkvizicija. Da žandarji po vaseh ne morejo biti bolji od policajev v mestih, se je pokazalo tudi pred kratkim v vasi Simanovci. — Neki Peter Radivojević je padel v sled suma tatvine v roke žandarjev, ki so si menda mislili, da morajo oni izslediti, oziroma dognati materialno resnico in ne sodnija. V tem mnenju so začeli siliti osumljenca k priznanju na stare inkvizitorske načine, ki so za libog v Jugoslaviji zopet dobili sankcijo. Ker raznovrstna trpinčenja niso dala zahtevanega „priznanja“, so se končno lotili še doslej neznanega in menda še nepoizklušenega sredstva — moža so kratkoma zmašili v gimniji ter zakurili pod njim. Pustili so ga v dimu tako dolgo, dokler niso iz osušenega mesa tega človeka iztisnili kapljico priznanja, kakor nekaj kraljevič Marko kapljo vode iz drenovine. Kmalu potem se je pa dognalo, da je osumljen mučenik — popolnoma nedolžen. („Slobodna Tribuna“ št. 62.)

Teroristična organizacija. Pod parolo „jugoslovanska napredna nacionalna omladina“ se zbirajo danes mladeniči-dijaki, da izvajajo pod protektoratom demokratov razne teroristične akcije proti vsem, ki ne pripoznajo demokratske samovlade in samovolje. Z najhujšim terorjem so započeli v Splitu, kjer se je že parkrat demoralizirala tiskarna „Hrvatske Riječi“, list pa raztrgal in sežigal. Mladina pravi, da se vršijo vsa ta divjaštva v imenu patriotizma in države in te akcije so se razširile že na druga mesta, pred vsem Sarajevo in Zagreb. To je žalostno, a zelo značilno znamenje naše dobe. Pred vojno smo imeli nacionalistično omladino in vsi mladeniči, ki so imeli dovolj zanosa in nacionalne samozavesti, so se strinjali v tej vrsti. Predvojna omladina je šla dobrovoljno v boj proti Avstriji, na pomoč Srbom, trpela je kruta preganjanja in s ponosom se je ogrevala za ideje Frana Supila in še drugih velikih jugoslovanskih mož. Frana Supila ni več, če bi pa še živeli, bi gotovo današnja nacionalistična omladina tudi njega napadala. — Za časa Avstrije je bila omladina pripravljena tudi na teroristične akcije proti oblasti, kar je bilo razumljivo v težnji za svobodo in pa kot odgovor na velike krivice, danes pa imamo „lastno“ državo in teror je naperjen proti vsem, ki spoštujejo politični testament naših največjih borec, ki mislijo, da v tako upravljani naši državi niso izpolnjeni ideali in osnove Strossmajerja, Supila, Skerlića in drugih jugoslovanskih prvakov, prečanskih ter srbskih, ki so vedno zagovarjali federativno Jugoslavijo. — Nad kulturo in razsodnostjo v naših omladinskih vrstah ne smemo obupati. V Zagrebu se že treznijo. Vse akademične organizacije so podpisale protestno izjavo proti terorju, samo policajdemokratska ni podpisala ter s tem dokumentirala vso svojo nasilno in nekulturno smer.

Crnogorski jatagani za centralizem. Beograjski listi z veliko naslodo pregrevajo razne fraze, ki so se mla-

tilo na radikalnem kongresu. Tako čitamo tudi to-le: Neki predstavnik Crne gore dobi besedo ter pravi, da bo Crna gora v jatagani (zakrivljeni meč) branila narodno edinstvo (recte centralizem). To je ta človek dejal v Beogradu, v Crni gori bi si seveda dobro premislil, predno bi to ali on znil o centralizmu. V Crni gori imajo tudi drugi jatagane in tam se ta veliki in širokoustni radikal ne bo postavljaj z junaštvom, temveč z — aninimom.

Za in proti — vse ob enem. „B. Dnevnik“ označuje pod napisom „Fršisti požigajo“ fašizem kot divjaštvo, teror, besno strast samovolje itd., tekoj zraven pa pod naslovom „Živela država!“ slavi in pozdravlja delo naših fašistov v Splitu, ki so, kakor znano, pred kratkem zopet zažigali „Hrv. Riječ“ ter naskakovali tiskarno, v kateri se tiska. — V tej graji in proslavi fašizma v eni sapi se vidi velika omejenost združena s podlo demagogijo. Ljudje si še vedno niso prisvojili enostavne in večno velike resnice: „Kar ne želiš, da ti drugi store, tukaj ti drugim ne stori!“

Kje je socijalna skrb?

Mladina v zaporih. Belgrajski pisatelj in publicist Moša S. Pijade je v svojem človekoljubnem listu „Slobodna Reč“ obelodanil kratek članček, v katerem opisuje grozote, ki se dogajajo v zloglasnih zaporih belgrajske policije, takozvani glavnjači. Pijade piše: „Ze v prvi številki „Slob. Reči“ smo odkrili — vsaj deloma — zaveso, ki zagrinja grozote belgrajskih zaporov. Govorili smo o izgubljenih dečkih, ki jih zapirajo v zloglasno glavnjačo, kjer so izpostavljene moralno uničujočemu uplivu raznih zločincev in prostitutk. Toda z dečki ni veliko bolje. Ko sem bil še sam v zaporu (z Pijade je bil kot komunist dalje časa preganjan), sem slišal, da so zločinski pohotneži pred par meseci v glavnjači posilili nekega dečka. Ker pa nisem imel sigurnih prič, nisem hotel te stvari izročiti javnosti v presojanje. Pozneje sem v zaporu v „Gornjem gradu“ poslušal razgovor treh zločincev, iz katerega sem posnel, da so pred par dnevi posilili drugega dečka, katerega so poprej upijanili z žganjem. Eden izmed omenjenih treh pohotnežev je bil sifilitični... Te dni se je v glavnjači zgodil sličan slučaj. — Človek, katerega so izpustili, mi je pripovedoval, da so v sobi št. 5 (to je zatohla, podzemska luknja v stari trdnjavi Kalimegdan, op. ur.) osilili nekega dečka, ki je pobegnil iz zavoda za nedoraslo mladino. Deček je sin neke perice in policija ga je držala v zaporu cele — tri tedne. Se le nočem so ga izročili zavodu za nedoraslo mladino. Lopov, ki ga je posilil, se zove srečko. Njegovega primka nisem mogel poizvedeti. Deček je zločincev, kazal žandarju, zdravnik je ugotovil alostno dejstvo in pri tem je seveda tudi ostalo, kajti pohotneža se do danes ni oblast stavila pod obtožbo! — Vred dobrim mesecem je bilo v glavnjači zaprtih 10 dečkov v starosti od 11 do 14 let. Cele tedne so bili izpostavljeni strašnemu uplivu bističnih razuzdanežev. Ta mladina mora samo zato okusiti glavnjačo, ker bi jo morala policija izročiti domu za nedoraslo mladino, a se nihče noče tega posla lotiti. V zaporih ležijo ubogi otroci tako dolgo, dokler se jih kak policaj iz dolgebasja ne usmili. Novi policijski kapetan je le s težavo odpustal omenjeno dečo na svoje domove. Neki fantek, ki ni imel denarja, da bi se povrnil domov — bil je pri sodnikih v Pančevu — je moral štiri dni ležati v zaporu. Čakalo se je na nakazilo za karto in potne stroške. Nihakor pa se ni dopustilo, da bi mu smel priskočiti dobrohoten jeznik z denarjem na pomoč. Kaj vse je moral ta otrok gledati v tistih štirih dneh... Deček Ivan Stefančić, ki je služil v neki trgovini v Kneza Mihajla ulici, leži v zaporu, ne da bi vedel zakaj. Ko je vprašal žandarja, da-li sme vprašati policijskega pisarja, zaka, da je zaprt, mu je žandar odgovoril, da on sam ne more iti. Deček se je vrnil v kot celice. Zandarskega narednika Radula, ki je pravkar šel po koridoru, je obupani deček ponovno prosil, naj ga vendar odvede pred pisarja, a namesto odgovora je Radul udaril siromaška s pestjo po glavi... Ta

Ko pa Pijače v 6. št. „Slobodne Reči“ z dne 15. dec. t. l. Kolikor nam je že znano, spada zaščita mladine v področje ministrstva socialne politike, v katerem je celjski advokat dr. Kikovec koval svoje famozne uredbe. Iz zgoraj navedenega je razvidno, kako demokrati pojmujejo „demokracijo.“ G. Pijače zatrjuje, da so priče za vse te trditve na razpolago; kdor jih hoče imeti naj jih zahteva! Kulturni škanjal, kakor ga ne najdete enakega... Komentar naj si napravijo naši čitatelji sami!

Beleške.

Ali se bo razjasnilo, ali ne? — „Slob. Tribuna“ št. 61 prinaša pismo iz Krakova, v katerem prosi prijatelj lista za pomoč, da se osvetli neki Branko Zegarac. Ta je ob preobratu igral v Krakovu ulogo nekakega jugoslovanskega zastopnika pri odpravljanju vojnih ujetnikov v domovino. Imel je nekaka poverljiva pisma, pri raznih bankah je dvigal denar in — nekega dne je izginil. Upniki so ga vsepovsod iskali in radi njih je naše zastopništvo na Poljskem že večkrat pisarilo v Beograd, pa brez vsakega uspeha. Ker je znano, da se na odgovore iz Beograda čaka zelo, zelo dolgo, so se banke potem našega zastopnika obrnile tudi na sarajevsko policijo, ker se je ta Zegarac vedno izdajal za Bosanca, — in tudi od tod ni odgovora. Pozneje so zvedeli, da se neki človek istega imena selni v mišlosti največjih oblastnikov države SHS in da je postal celo šef sarajevske policije, zato zaklinja dopisnik list, naj dožene, kateri Branko Zegarac je tako hudo kompromitiral nas tam na Poljskem.

Cokerilovske koncesije Hrvatom. „Hrvate je treba pomiriti“ — pravi beograjski „Balkan“. Ponuditi jim moramo gotove koncesije. Pametni „Balkan“ se postavlja na stališče, da mora vidovdanska ustava ostati neispremenjena v veljavi. Edina koncesija, katero bi dali Hrvatom, je ta, da bi spodili Svetozarja Pribičevića — in stvar bi bila končana. „Hrvati bi bili zelo zadovoljni“, piše „Balkan“ — „kajti vsa njihova mržnja je naperjena proti Pribičeviću in demokratom.“ Naivni čokerilovci mislijo, da bodo Hrvati se daj izpremenili svojo stališče; vsekakor čuden „trošt“ za beograjsko javnost.

Cariniki in tihotapci. Neki carinik je pred nekaj meseci vlovil v tihotapcev srebrnega in zlatega denarja. Konfiscirali so jim 40.000 zlatih frankov. Carinika je nato g. Kumandji pisмено obvestil, da mu nagrada denarja nikdo ni dobil in ga tudi on ne bo dobil. Tovariši se temu prečanskemu cariniku smejejo, svet tostra: Save se mu pa istotako roga in ga zabada, češ, s tistim denarjem, katerega si kot vesten uradnik zaplenil, si je kak višji „maček“ napolnil svoje žepce. Drug primer: Pred dvema mesecema je mlad in vesten carinski uradnik vlovil na demarkacijski črti nekega gospoda, ki je hotel iztihotapati — 1000 dolarjev v inozemstvo. Tihotapec je cariniku ponudil pod štirimi očmi 240 dolarjev pod pogolem, da mu dovoli nemoten prehod meje z ostalim zneskom. Carinik je ponudbo odbil, je konfiscirani denar predal pristojni carinarnici, proti tihotapcu pa je postal po členu 145 carinskega zakona. Ozlovoljeni g. „švercer“ pa se je odpeljal z brzovlakom v Beograd ter se „pritožil“ pri činiteljih, od katerih je upal „rešitve“... Par ur pozneje je dobila carinarnica brzojavno „naredjenje“, da se g. N. N. takoj naj povrne 1000 dolarjev. Pa še naj kdo poredi, da ni nekaj gnilega v državi Danski!

Ciovarič apelira na kralja. Krsta Ciovarič je v svojem „Beogradskem Dnevniku“ naslovil na kralja pismo, v katerem ga poziva, da naj nemudoma prepove, oziroma razpusti radikalno stranko, ker je za — federalizem, in potemtakem „protidržavna.“ Ciovarič pravi, da hočejo radikali Malo-Srbijo brez Hrvatske, Slovenije, Bosne, Dalmacije in Makedonije. Če bi se — po Ciovaričevi želji — zabranila radikalna stranka, bi lahko zabra- nili analogne stranke na Hrvaškem. Radikali so srbski frankovci. Frankovščina je po osvobojenju vzniknila najprej na srbski strani in sicer pod fir-

mo „radikalizma.“ Višek tega strem- ljenja je vsebovan v „protičevščini.“ — Iz te spomenice lahko slovenska javnost presodi, kako pojmuje policajdemokratski žurnalisti, ki si razen tega prideva naslov politika, stališče vladarja, od katerega zahteva „energično intervencijo.“ G. Ciovarič bi kot vnet zagovornik vidovdanske ustave moral dobro vedeti, da nima vladar v parlamentarni državi nobene pravice, segati s svojo roko v zastopstvo ljudstva.

Brodarski sindikat SHS je srečno trgovsko društvo, ker ima od države cel brodarski park na svojo razpolago in izkoriščanje. Zato plačuje neznatno odškodnino državi, ima pa razne privilegije in tako tudi edino pravico brodarstva po naših državnih vodah. To se seveda tudi dobro izkorišča. Vozne cene se navijajo, ladje pa ne popravljajo, ker so državne in tako odločene za izrabo, dokler se še držijo skupaj. Za promet med Beogradom in Zemunom, ki je zelo živahen, uporablja ta privilegirani sindikat neke stare, male ladje, ki izgledajo kot školjke, nosijo pa ponosna imena kot: Avala, Strossmayer, Prešern. — Pri vsaki vožnji so te ladje nabito polne in popotniki so v vednem strahu pred potopom, katerega tudi strokovnjaki prerokujejo, češ, da se bo na Donavi enkrat to zgodilo, kar je bilo s „Titanikom“ na oceanu. Kot predznak službi dogodek od 1. t. m. Ta dan je ob 4. uri popoldne odplula „Avala“ iz Beograda Komaj se je malo odmaknila od Beograda, prešla iz Save na Donavo, je nastopila gosta megla, pri stroju se je nekaj pokvarilo in „Avala“ je stala sredi Donave. Sostivši sidro, se začela zvižgati na pomoč — dolgo je zvižgala, klicala, javkala, a zastonj, nikdo se ni odzval, čeravno je bilo komaj dva kilometra do beograjske brodovske postaje in uprave brodovskega sindikata. Celo noč je ostala s preplašenimi, lačnimi in prezeblimi potniki sredi vode in šele zjutraj okrog petih, ko se je megla dvignila, stroj nekako popravil, je mogla nadaljevati svojo vožnjo proti Zemunu. Slučaj bi bil lahko bolj nesrečen, ladja bi se lahko razbila, potniki utonili, a nikdo ne bi prišel na pomoč. Kaj takega je mogoče samo v okrajih blizu oriente, v kraju nereda in pohlepa, kjer vsak samo grabi in izrablja, a nima nikdar volje, drugemu priskočiti na pomoč. („Slob. Tribuna“ št. 62.)

Dnevne novice.

Cenj. naročnikom in čitateljem želim uradništvu in upravištvu vesele božične praznike.

Prihodnja številka „Straže“ izostane radi Stefanovega.

V samostanu oo. trapistov je umrl 20. t. m. o. Mavrus Reberšak, preblagi, vsem obiskovalcem samostana prijetno znani gostitelj. Srčna hiba ga je spravila na oni svet. Rojen na Pištanju leta 1874 je prišel že kot 12 letni deček v samostan, kjer je postal vzoren redovnik. Cudovito je ljubil samostan in strogi red v samostanu je izpolnjeval z vso natančnostjo. Z vsem svojim blagim srcem je ljubil tudi svojo domovino. Svojo hudo bolezen je trpel z vso potrpežljivostjo in vdanostjo v voljo božjo. Z besedami: „Bog je moje vse“ se je poslavljajal od tega sveta. Ob njegovem mrtvaškem odru in ob njegovem grobu je žaloval bridko ves samostan, vsa okolica in vsi njegovi znanci in prijatelji. Teh pa mu je naklonila njegova ljubeznivost in ponižna prijaznost zelo mnogo. Pogreb se je vršil 21. dec. ob 4. uri popoldne. Čč. gg. sobratom predbrega pokojnika naše globoko sožalje. Tebi, prijatelj Mavrus, pa naj ljubi Bog v nebesih povrne vse dobrote, ki si nam jih s toliko ljubeznivostjo izkazoval v samostanskem delokrogu!

Poljedelski svet je v petdnevnem zasedanju rešil cel dnevni red in sklenil veljavne resolucije glede železniske in tarifne politike, študija vprašanja agrarne reforme in prava nasledstva ter minima posestva, ugodnosti za zadruga ter oster protest proti nastopu živnozdravnikev, ki hočejo vso akcijo za pospeševanje živinoreje dobiti v svojo roko. Velevažen je načrt zakona za zavarovanje v slučaju toče, v katerem se je izpustila določba, da se za občinska, samostanska

in cerkvena posestva ne plača odškodnina ter sklenilo, da imenuje oškodovana občina v cenilno komisijo za škodo jednega kmeta kot člana. Hud boj se je vnel radi vprašanja osebne- ga kmetijskega kredita; člani, ki niso prijatelji zadrug so zahtevali, da se le mali del določenega kredita podeli zadrudnim organizacijam, večji del pa nezadrudnim organizacijam. Predloženi načrt, da se zadrudni organizaciji podeli polovica, je dobil 12 glasov 7 glasov je bilo proti Poljedelski svet je sklenil, da se zahteva čimprej ustanovitev drž. hipotekarnega zavoda, da se čimprej v celi državi sestavi katastrofi, predloži zakon glede prava nasledstva in minima zemlje. Poljedelsko ministrstvo je dobilo mnogo dragocenega materiala za nadaljnje pospeševanje kmetijstva.

Samostojni so seve s svojimi mesarjem Pucljem zopet v Pašičevem kabinetu. Kot pogoj zopetne udeležbe pri vladnem koritu so stavili samostojni Pašiči nekake po Jugoslovanskem klubu posnete pogoje, ki so seveda samo za papir. Samostojni so pač v vladi, ker hoče Pucelj dokončati prodajo — nemških konj, govedi in ovc in ker se pri tem državnem kšeftu lahko z lahka zasluži za se in nekaj za vse samostojne koritarje. Samostojni so se tudi izrazili proti ustvaritvi državnih podtajnikov, ker je za nje to korito izključeno.

Kadi nedeljene in na dve oblasti razkosane Slovenije sta si še vedno v laseh „Narod in „Tabor.“ Po „Taboru“ trži svojo opeko za mariborsko oblast znani dr. Pipuš, ki hoče dobiti na vsak način državno blagajno kot odjemalko svojega „cigla.“ „Narod“ pa žuga „Taboru“, da bo obmetel Pipušev opeko s stvarnimi članki, katere je prejel o nedeljeni Sloveniji izpod peresa odličnih moj. Celi prepir med mariborskimi in ljubljanskimi demokrati se za seve doigrava pod firmo demokratskega edinstva.

Plebiscit za nedeljeno in deljeno Slovenijo. „Narod“ in „Tabor“ sta že razoisala plebiscit od strani svojih naročnikov in sicer „Tabor“ za deljeno in „Narod“ pa za nedeljeno Slovenijo. Oba lista trdita, da zastopata javno mnenje med Slovenci „Tabor“ še sploh ni prav nič objavil, kako mu poteka plebiscit; „Narod“ pa poroča, da je dobil dosedaj 25 odgovorov; 23 naročnikov se izraža za eno oblast, dva pa za dve oblasti. Izmed odgovorov iz mariborskega okrožja jih je šest, ki se vsi izražajo za eno oblast. Nato pa še „Narod“ poziva, da poteče zadnji rok plebiscita dne 25. t. m. List, ki ima lot starosta med slovenskim časopisjem tako malenkostno število naročnikov, si pač ne sme lastiti pravice, da zastopa javno mnenje, ampak samo le mnenje enega dela demokratske klike, ako je „Narod“ tako slabo odrezal s plebiscitom, kaj še le „Tabor“, ki še menda sploh nima naročnikov, izvzemši ivanjkovskega Petovarja, ki je „Taborov“ krušni oče.

Ein Mädchen für alles je dični naš dr. Gregor Zerjav. Kakor poroča „Narod“, je prevzel Zerjav ministrstvo ver. Sedaj je lahko naša nižja duhovščina uverjena, da se bo Zerjav v prvi vrsti potegnil ne za zvišanje — ampak ukinitve duhovniških plač. Po zopetni vladni krizi pa bo Zerjav prevzel portfelj narodnega zdravja.

Dr. Zerjav hoče kar dve koriti. „Jutro“ poroča, da se bo dr. Zerjav sigurno lotil ministrstva ver. Agromerkurju pa je to korifo premalenkostno, radi tega bo ta gospod upravljaj tudi gotove posle finančnega ministrstva, ker si finančni minister ne misli vzeti posebnega pomočnika, ampak hoče reševati državne finance v sporazumu s poznavalcem prilik v novih pokrajinah. Tak finančni poznavalec novih pokrajin je naš dr. Zerjav. Gosp. Agromerkurju pač d'šijo finance, ker se je že svoj čas na tem polju tako proslavil, da ga je nagradila sodnija z zaporno kaznijo.

Ujedinjenje socialpatrijotov. Edinstvo med socialpatrijoti naše kraljevine je tako velika, da so smatrali voditelji jugoslovanske socialne demokracije za potrebno, da ustvarijo eno enotno socialistično stranko za celo Jugoslavijo. V Beogradu so se sestali delegati vseh raznih socialističnih frakcij in so se vršila pogajanja za sporazum, ki se je po poročilih baje tudi dosegel. Pri tej priliki so sklenili, da zborna o enkrat v Beograd velik strankin kongres, za katerega se

bodo vršile velike predpriprave. Odbor za te predpriprave je že tudi izvoljen in najdemo med odborniki znana socialpatrijotska imena kot: Divvac, Kristan, Bukšeg, Lapčević, Topalović in drugi. Za demokrati pridevno takoj socialni demokrati, ki vedno združujejo, limajo in reorganizirajo — svoje politične vrste, a se v resnici vedno bolj cepijo.

Socialpatrijoti za svoj tisk. So drugi so imeli te dni v Trbovljah svoj zaupniški zbor, ki se je bavil z vprašanjem socialpatrijotskega časopisja v Sloveniji. Pri tej priliki so sklenili, da mora vsak organiziran socialpatrijot imeti ali dnevnik „Naprej“, za kar se plačuje 1 dinar strankinega davka, ali pa obligatorične liste „Enakost“, „Ljudski glas“ in „Volksstimme.“ Za sprejemanje obligatoričnih listov znaša strankin davek 2.50 din.

Konferenca poslancev Hrvatskega bloka. „Juturni list“ poroča: „Zagreb, 18. decembra 1921. Včeraj so se v Zagrebu sestali narodni poslanci hrvatskih strank, ki tvorijo Hrvatski blok. Konferenci je prisostvovalo zavseK 64 poslancev. Hrvatska republikanska seljačka stranka (Radič) je bila zastopana z 49 poslanci, Hrvatska Zajednica z 11 in Hrv. stranka prava s 3 poslanci. Muslimane-avtonomiste je zastopal posl. dr. Džafer Kulenović iz Bihača. Predsednik Hrvatskega bloka g. Stjepan Radič je uvodoma orisal politični položaj, v katerem se nahajajo Hrvati in Hrvatska. O tem se je razvila daljša debata in se je ugotovila popolna enodušnost vseh poslancev. Strankarske difference so med hrvatskimi rodoljubi izginile. Z velikim veseljem je bil sprejet predlog, da se bodo udeležile hrvatske stranke ločeno, marveč združene v Hrvatskem bloku, ki je ob priliki zagrebskih občinskih volitev izvojeval tako lepo zmago. Hrvatski blok bo postavil enotna kandidatne liste v vseh deželah, kjer prebivajo Hrvati. Mnogo zanimanja je vzbudila razprava o irskem vprašanju. Parlamentu svobodne države Irske in angl. min. predsedniku so se poslali brzojavne čestitke. Konferenca je trajala od 9. do 13. in od 3. do 6. ure popoldan.

Zmanjšanje števila uradništva. V finančnem oziru stojimo na tako kritično slabotnih nogah, da se je začel finančni odsek našega parlamenta resno zanimati za zmanjšanje števila uradništva. Vzrok, da se bo začelo z odslovlitvijo nekvalificiranega uradništva t.či v draginji, ki zahteva, da se zvišajo plače in doklade vsem javnim nameščencem. Finančni minister bo pred vsem sestavil komisijo iz poslancev in zastopnikov uradniških organizacij, ki bo tekom 1 meseca pripravila gradivo za revizijo uradništva. Ta komisija bo tudi dognala, koliko in kake uradnike bo treba odsloviti. Hočejo pa zopet napraviti razliko glede dopustitve preštevila uradništva in sicer bo postavila vlada nepotrebne uradnike iz prečanskih krajev na razpoloženje; ako so pa iz starih mej Srbije, pa v pokoj, ako so za to dobili pravico, ali pa jih pognala iz službe. Na razpoloženje postavljeno uradništvo lahko vlada vpo- kovi. Za dobo razpoloženja bodo dobivali uradniki samo polovico plače in doklad. Na razpoloženju sme ostati uradnik največ 5 mesecev. Oni uradniki iz prečanskih krajev, ki imajo pravico do pokojnine, dobivajo za čas razpoloženja isto plačo, kakor znaša pokojnina onih uradnikov, ki se z istimi službenimi leti v mejah stare Srbije stavijo v penzijo po zakonu o uradnikih za kraljevino Srbijo. Ako pregledamo ta predlog o zmanjšanju uradništva, vidimo, da vlada sama naravno ustvarja najbolj pristranski separatizem tamkaj, kjer ga doslej ni bilo.

Dobro so jo pogruntali. Regulacija železničarskih plač se vleče kot kača od ujedinjenja do danes, a je še menda danes tam, kjer je bila v začetku. Pred par dnevi pa so se napolnili zastopiki železničarskih organizacij k finančnemu ministru in ga vprašali, kako vendar stoji že večletna zadeva o končoveljavni določitvi plač železničarjem. Finančni minister je hotel odpraviti deputacijo z Elsalfluid troštom, češ, da je cela zadeva železničarjev v razpravi in da bo rešena v par dneh. Železničarji pa se niso zadovoljili z odgovorom g. finančnega ministra, ampak so izjavili, da bodo tako dolgo počakali v Beogradu,

da bo končana ona razprava o regulaciji železničarskih plač. Bomo videli, kak rezultat bo rodila razprava in kakšne delegacije železničarjev.

Demokratsko divjaštvo v cvetju. Iz Ruš nam poročajo: Kdor hoče, da o njem govorijo ljudje, se mora proslaviti na ta ali oni način, četudi na divjaški. Slovesa potom kanibalske podivjanosti se veseli vsem znani gosp. demokrat in fašist Antonius Sarh. Omenka vredno kulturno akcijo je pred kratkim izvršil v restavraciji ruske postaje. Sarha je razburila navzočnost nekega mirnega in obče priljubljenega Nemca iz ruske tovarne. Sarh se je v svoji alkoholizirani podivjanosti tako razpental, da je drobil šipe v gostilniški sobi, razbijal kozarce in kričal: „Jaz sem Sokol Sarh (kolikor znano uradništvu, so tega divjaka izključili celo Sokoli! Op. uradn.), da me boste poznali, a jaz ne poznam nikogar!“ Njegov kompanjon je celo potegnil samokres. V gostilniški sobi je vsled živalsko podivjanega razsajanja Sarha nastala panika. Goste je rešil pretepa samo vlak, v katerega je vstopil tudi kulturonošec Sarh s svojo bando. Cele Ruše se sramujejo divjaka Sarha in vsak se vprašuje: Ali res ne more temu divjaku nikdo do živega?

Dodatek k članku „Se prispevek k redu na naši severni meji“, priloženem v „Straži“ dne 28. nov. 1921, št. 136. Kakor se je pozneje ugotovilo, je dne 21. oktobra 1921 pri Sv. Primožu nad Muto Stefana Rutnik protizakonito ustavljal, ogrožal s strelnim orožjem in trjal carino v znesku 50 din. od njega obmejni stražar Dukič, ki se je izdajal takrat kot finančni kontrolor, kar pa v istini ni. Dukič je podrejen obmejni stražni postaji v Sv. Jerneju. Po zadevnem dogovku je Dukič napram spremljevalcu (vozniku iz Sv. Jerneju) izjavil, da si je pač bil v svesti, da je nepravilno ravnal, da pa je to storil radi tega, ker se je vrnil iz Dravograda, kjer je prejel neko kazen, brez denarja v Sv. Jernej. Upal je, da si bode na ta način pridobil nekaj denarja. Izrekel je obenem tudi grožnjo, da se bode nad Rutnikom že pošteno maščeval, ako ga dobi v roke. Dukič je s tem, da je na Rutnika streljal in ga nevarno ogrožal, spravil istega v upravičen strah, tako da si revež ne upa nikamur sam na svoja potrebna pota, boječ se Dukiča, ki je označen med ljudmi kot jako nevaren človek. Oer tako postopanje nasprotuje vsakemu redu in ljudskemu pravu, ogrožujoč osebno varnost in pravico do lastnine, pri tem pa še meče temno senco na finančne in varnostne organe v obmejnih krajih, se je zadevo naznanilo v svrhu ostre preiskave okrajnemu glavarstvu v Slovenjgradu.

V Sošanju imajo odvetnika, ki je tako drzen, da jemlje — kakor kak eksekutor — strankam na sodnji po vsej sili denar iz listnic. Ta odvetnik je 13. t. m. kot zastopnik neke stranke vprašal obtoženca, kaj da je neki dosegel pri odvetniški zbornici v Ljubljani, kjer ga je tožil radi zavlačevanja nekega procesa, v katerem si ne more pomagati. V razpravni dvorani nastopa omenjeni advokat kakor kakšen živinski barantač. Odvetniška zbornica bi storila dobro, ako bi dr. Mayerja poučila, da se mora z ljudmi človeški postopati!

Nekaj za naše lesne trgovce. Zamenjali se bodo pragi na vseh progah državnih železnic. Naše ministrstvo saoblašča je sklenilo, da se izvrši do polovice prihodnjega meseca velika nabava novih pragov. Za nabavo novih pragov se bo upoštevalo pred vsem našo domačo lesno trgovino.

Zepet eden, ki umre takoj ko pride iz zapore. Poslanec Hrvatske seljačke republikanske stranke Janeček je bil dalje časa zaprt po zakonu o zaščiti države, po neki obznani in še po drugih političnih zaščitah, češ, da je nevaren obstoječemu državnemu redu in ko so ga sedaj izpustili, je takoj drugi dan umrl — na pljučnici. Tako vsaj pravijo, torej so ga spustili samo radi lepšega — domov umreti, čudno je pa na vsak način, da pri nas ljudje umirajo kakor hitro se jih izpusti iz zaporov.

Kako rešujejo v Beogradu stanovanjske zadeve. Dne 18. t. m. se je vršil v Beogradu shod beograjskih načelnikov (kirajdžije). Po referatu pred sednika se je razvila zanimiva deba-

ta. Enemu, ki je najel hlev, ga na lastne stroške popravil, je računala lastnik 800 dinarjev mesečne najemnine. Drugemu je stanovanjska komisija rekvirirala stanovanje. Ko je pripejal svoje pohištvo ter se hotel vseliti, je lastnik hiše pred njegovimi očmi s sekuro razbil streho in strop nad dotičnim stanovanjem. Udeleženci shoda so se razšli zelo razburjeni. Kričali so: „Mi višemo dolje, a kirije idu gore!“

Glede potn. listov nam prednjačijo Avstrijci. S 1. januarjem 1922 stopi v Avstriji v veljavo novi red za potne liste. Ta novi red je prikrojen po sklepih pariške prometne konferenice. Potni listi bodo izstavljeni za daljše roke in za večkratno prekoračenje meje. Izdajali se bodo obiteljski potni listi (in bo odpravljen vizum za potovanje iz dežele. Ali bomo tudi mi kopirali Avstrijce glede napredka v izstavljenju potnih listov, pa je drugo vprašanje.

Taksa za biljarde. S 1. januarjem 1922 bodo podvrženi taksi ozir. davku vsi biljardi v javnih lokalih, v društvi, v klubih in v združenjih. Biljard v zasebnih hišah in skladiščih, kjer se ne biljardira, so davka prosti. Taksa na biljarde je dvojna in sicer je plačati za prijavo enkratno 80 K in letno pristojbino v znesku 200 kron. Vsi lastniki biljardov morajo svoje biljarde naznaniti davčnemu uradu najkasneje do 15. januarja 1922. Na tozadevne prestopke je določena globa s pet, ozir. trikratnim zneskom in vrhufega še redna taksa.

„Straža“ stane za leto 1922: celoletno 35 din. ali 140 K, polletno 18 din. ali 72 K, četrtletno 9 din. ali 36 K in mesečno 3 din. ali 12 K. Za vse kraje izven Jugoslavije zaradi poštnine mesečno 2-50 din. ali 10 K več, torej celoletno 65 din. ali 260 K, polletno 33 din. ali 132 K, četrtletno 17 din. ali 68 K. Naročnina se plačuje naprej. — Upravništvo.

Iz Ptuja.

Zborovanje. Z veseljem so brali somišljeniki SLS na Ptuju vest, da namerava štajerska Slov. kršč.-socialna zveza zborovati na praznik Svetih Treh kraljev na Ptuju in pokazati, kaj je storila za izobrazbo slov. ljudstva in kakšne načrte ima za prihodnje leto.

Nova stranka. Tudi v Ptuju, ki je dolgo veljal za mesto narodne sloge, imamo prebivalstvo diferencirano po strankah. Ustanovitvi Slov. ljudske stranke bo menda kmalu sledila ustanovitev Gospodarske stranke.

Cetrto hranilnico in posojilnico dobimo v kratkem na Ptuju. NSS jo je že ustanovila. Lokal bo imela začasno v prejšnji podružnici „Jugoslavije“ v Prešernovi ulici.

Petovia. Na Bregu nastaja industrijsko mesto, tovarna Petovia zapljuje veliko delavstva. Če akcionarji socialno čutijo, bodo gradili zdrava delavska stanovanja in bodo odpomogli stanovanjski mizeriji.

Revnim strankam je priredilo Kolo jugoslovanskih sester zadnje nedelje lepo božičnico in razdelilo obleke, čevlje in drugih potrebnih reči. Gospe so nabirale darove od hiše do hiše, razna društva so prispevala z denarjem. Otroško veselje je bilo veliko.

Pogrešamo „Stražo“ v Zupančičevi gostilni, ki je zbirališče našega slovenskega ljudstva iz okolice.

„Stražo“ prodajata v Ptuju trafika v mestni hiši in Littenbergarjevi hiši. Somišljeniki, zahtevajte jo povsod!

Iz Maribora.

Delav. soc. tečaj v Mariboru. V nedeljo, dne 13. januarja 1922 priredi okrožje Jugoslovanske strokovne zveze v Mariboru celodnevni delavski socialni tečaj. Poleg vodstvom skupin v okrožju, je tečaj namenjen našim delavskim zaupnikom v onih krajih, kjer se ni delavske organizacije, a žele ustanoviti skupino JSZ. Za to je treba pravilno poučenih delavcev, ki so zmožni voditi sami organizacijo delavstva. Na tečaju se bo razpravljalo tudi strokovnjaški o vprašanju vini čarjev in kmetijskih delavcev. Kar tiče stroškov, bodo prav malenkostni, zato naj se jih nihče ne zboji. Dostop na tečaj ima vsak naš pošteno misleč delavec in delavka, tudi oni, ki ne bo-

do vabljeni posebej. Začetek tečaja bo ob 9. uri popoldne. v Mariboru, Splanarska ulica 4, končan pa bo ob pol 4. uri pop. Govorili bodo priznani delavski govorniki in organizatorji. — Kdor misli priti, ali poslati koga na tečaj, naj prijavi udeležbo pravčasno. — Okrožno predstojništvo JSZ v Mariboru, Gregorčičeva ulica 10-L.

Generala, ki ima priti za parado k mariborski „komandi mesta“, hočejo naseliti v stanovanju zdravnika g. dr. Majcena, pa ne v sobi, katero ta lahko odstopi, temveč zaradi ga hoče, o v sredo, tako, da se dr. Majcenu ordinacijski prostori popolnoma odrežejo od stanovanjskih. — Ta velika skrb za generala je res značilna, ko čaka sto in sto ljudi na stanovanje, ki bi z veliko hvaležnostjo sprejeli sobo, katero zdravnik lahko odstopi. Napravite vendar red in pravico. Dajmo v zdravnikovo stanovanje navdnega človeka, ki bo zadovoljen s stransko sobo, generala pa h kolegu — generalu Maistru. Ta ima dovolj prostora in tako bo vsem ustrezno. Zdravnik ne bo oviran pri svojem poklicu, generala se pa itak morata razumeti — med seboj. Novi general lahko sprejema od generala Maistra razne informacije. Maister se pa lahko od njega uči strategije in drugih stvari v našnjem vojnem ustrojstvu.

Pri nas je že tako, da s kajo oblasti po majhnih krivelih in po največ nedoiznih ljudeh, velikih, takozvanih „hohštaperjev“ pa ne ovira nikdo. — Tako n. pr. je nedavno policijski stražnik ustavljal mirnega pasanta ter ga vprašal, kaj da nosi v nahrbtniku. Mož je še le v policijski stražnici uveril sl. policijo, da se je temeljito zmotila, ker je bila vsebina nahrbtnika njegova, pošteno pridobljena, nikakor pa — ukradena. Bilo bi zelo umestno, ako bi policija posvečala posebno pažnjo tudi sumljivim in elegantnim „gentlemanom“, ki se v avtomobilih vozijo skozi mesto. Tam se bo na vse zadnje preiskava bolj izplačala nego v slučaju, ki se je odigral 7. t. m. na Kralja Petra trgu.

V oddehku za stanovanjske zadeve pri okrajnem glavarstvu v Mariboru soba št. 4, uraduje baje zelo „vjuden“ gospod.

Umrla je v Mariboru dne 18. dec. po dolgotrajni bolezni gospa Helena Krosi v starosti 70 let. Njen pogreb se je vršil dne 20. t. m. Blagi materi svečila večna luč, preostajim pa naše sožalje!

Usmiljena srca. Gospa T. Zupanc je darovala za revno vdovo in štiri sirote v Pobrežju 100 K. Ista g. je tudi poslala k vdovi Kolečnik v Mlinski ulici 33 zdravnika in preskrbuje to rodbino že tri tedne s hrano, kurivom, obleko ter denarjem in bo za Božič pripravila njegovim otrokom po trebnem obleko. Dobrosrčni gospej v imenu revežev pristrčna hvala, drugim ki imajo premoženje, pa naj služi ta vzgled v posnemanje. Revščine je veliko na svetu, tudi premožnih ljudi ne manjka, manjka pa usmiljenja in dobrosrčnosti. Po gostilnah, kavarnah, v barih in kabareti se zapravljajo fšočaki in tisočaki po nepotrebnem, na reveže se pa nobeden teh zapravljivcev in razsipovalcev ne ozre. Bogataši, spreglejte kmalu in pomagajte revežem in sirotam, ki so v hudi zimi v največji sili in bedi.

Božičnica. Okrajno glavarstvo priredi v petek, dne 23. decembra t. l. ob 15. uri v mestni telovadnici v Kerkovi ulici št. 3 božičnico s kratkim nastopom, gogovorom in obdarovanjem 200 ubožnih otrok tuk. okoliških šol z obleko in obutjem.

Kat. pom. društvo proslavi 26. decembra svojo običajno obletnico z gledališko predstavo, deklamacijo in dr. v društvenem prostoru, Lekaršička ulica 6. Začetek točno ob 5. uri popoldne. Vsi prijatelji vabljeni. Vstop prost!

Jugoslov.-čehoslovaška liga v Mariboru. Centrala JCL v Ljubljani ustanovi v Mariboru svoje poverništvo, ki ga vodi začasno dr. Avguštin Reisman. Vsi Jugoslovani v Mariboru, ki se zanimajo in vejo ceniti važnost narodnih, kulturnih in državnih stikov s Čehoslovaško, naj vstopijo v to društvo! Clanarina mesečno 1 dinar. Prijave in članarino sprejema začasni poverjenik dr. Avg. Reisman v pisarni dr. Skapina.

V Studencih sta priredili deška in deklška šola svoji mladini božični-

co v nedeljo popoldan. Malčke v otroškem vrtcu pa je obiskal sv. Miklavž na praznik 8. t. m. Obe prireditvi sta bili prav dobro obiskani tudi od strani staršev in sta zelo uspeli. Otroci so bili obdarovani z igračkami, deloma pa z blagom za obleke in s šolski mi potrebščinami. Da se je pa moglo obdarovati okrog 600 otrok — kar stane v današnjih razmerah visoko svoto — in jim napraviti vsaj nekaj veselja ter malo olajšati veliko bedo, zato smo dolžni hvalo pred vsem darožljivim in usmiljenim srcem v Studencih samih in v mestu. Zlasti Studenci so darovali radi in vsi, brez razlike strank in narodnosti, po možnosti za šolsko mladino. Učiteljstvo, ki je nabiralo darove, je bilo povsod dobrohotno sprejeto. V tem oziru Studenci nam vsa čast in iskrena zahvala v imenu šolske mladine.

Naznanjamo cenj. inserentom, da nismo v nobeni zvezi z anončno ekspedicijo Hermes (Sunko). — Upravništvo „Straže“ in „Slov. Gospodarja“.

Razgled po svetu.

Stoletnica rojstva N. Al. Nekrasova. Sto let je minulo dne 4. t. m., odkar se je narodil veliki ruski pesnik in urednik Nekrasov. Leta 1877 je umrl po dolgotrajni in mučni bolezni na Billrothovi kliniki na Dunaju. O njem je Dostojevski zapisal te-le besede: „Plakal je grenke solze nad narodnim gorjem in znal ni nič drugega, nego v nepremagljivi ljubezni do naroda očistovati svoje zmučeno srce.“ Geslo Nekrasova je bilo: „Ljubi, dokler moreš ljubiti, — trpi, dokler je mogoče trpeti, — odpuščaj, karkoli moreš odpustiti, a Bog je tvoj sodnik.“ Nekrasov je bil, kakor njegovi sovrstniki, narodni in socialni revolucionarec. Iz njegovih pesnivev odseva nekak sentimentalni pesimizem. Sodobna omladina, ki je takrat željno koprnela po svobodi in gledala vso krutost reakcionarnih spov, v katerih je stokal ruski „mužik“, se je kaj rada oklepala Nekrasova.

Nordijskemu državniku Brantingu je Anatol France ob priliki prevzema Nobelove nagrade rekel: „Da bi usodo človeštva vodili vedno tako pravični državniki, kakor je Branting. Najstrašnejši vojni je sledila mirovna pogodba, ki ne pomeni nič drugega, nego podaljševanje vojne. Propadanje Evrope se bo nadaljevalo, dokler pamet ne bo zmogla. Čeprav ne obstoja upanje, da bosta humaniteta in harmonija v evropskih državah zmogla, upam, da bodo tuintam pod uplivom tako pravičnih mož, kakor ste Vi, vendarle priznali dobro voljo.“ Nato je sprejel Anatol France iz kraljeve roke Nobelovo nagrado in se mu toplo zahvalil. Istotako z Nobelovo nagrado obdarovanemu nemškemu profesorju dr. Walter Nerstu je France iskreno slišnil roko.

Koliko je stala čehoslovaška mobilizacija? Praški listi poročajo, da je zadnja čehoslovaška mobilizacija stala državo skoro eno milijardo kron. Vojaška uprava je pekupila 14.000 konj po povprečni ceni 8000—9000 K. V okraju Litmerice so kupovali konje po 17.000 kron. Zanimivo bi tudi bilo izvedeti, koliko je zadnja mobilizacija stala našo državo?

Najstarejši človek na svetu. V Carigradu živi najstarejši človek na svetu, je turške vere in se imenuje Zaro. Star je 146 let in je popolnoma zdrav. Do svojega 110 leta je bil težak v nekem skladišču. Ko je bil star 90 let, je dobil v drugič zdrava in trdne zobe, ki jih ima še danes. Ko je bil star 110 let se je vnovič poročil. Njegov najstarejši sin je star 93 let.

Kako presoja Amerikanev versko čuvstvanje ruskih ljudskih mas. — Silo verskega čuvstvanja v večeršnjem, današnjem in bodočem politično-socialnem življenju Rusije si na temelju sledečega primera lahko predstavljamo tako-le: Če bi se ruskim masam zamoglo vsiliti prepričanje, da bi njih intenzivna molitev spodila vse komuniste na dno pekla, bi vsa obilica ruskih cerkva ne zadostovala; zidati bi jih morali še več. Če bi se jim pa moglo vcepiti, da bo molitev pospešila povrat veleposestnikov, bi vihar ljudskega ogorčenja ne odnesel samo pobožnim molilcem, temveč tudi vse povere in cerkve.

† **Gabryela Zapolska.** V Lvovu je 17. t. m. umrla poljska pisateljica Gabryela Zapolska. Napisala je več obširnih romanov, v katerih je z nenavadno in karakteristično lepoto izražanja slikala svoj narod in domovino. Nekaterim so njeni spisi presedali, češ, da je kot ženska vse preveč moralizirala. Velik uspeh je dosegla s svojim igrokazom „Varšavska citadela“ in s „Cesarjevičem“. V svojih romanih je bila izjemanje nižjih slojev, korupcijo, nadalje državno toleranco prostitucije itd. Socialni moment je v vseh njenih delih igral veliko vlogo.

Dopisi.

Zavrč. Pri nas „vodi“ samostojne brez penzije odpuščeni učitelji Troha, kateri se popolnoma nepostavna naziva za podžupana, katere šarže ne pozna občinski volilni red. Med odborniki občine, ki so samostojneži so bili 3 po volitvah kaznovani. Lepa družba! Kazensko odpuščen učitelj in trije socialnijsko kaznovani odborniki. Glavar dr. Pirkmajer to mirno pusti, ker so mu ti dišni možje izrekli zaupnico. — Sramota za našo občino je, da ima take voditelje. Če bodo samostojneži še naprej rogovili, bomo opušali delo Troha pri Sv. Benediktu in v Skomru.

Književnost.

Pridige dr. Mihaela Opeka. Stolni kanonik in učitelj homiletike na vseučilišču v Ljubljani dr. Mihael Opeka spada v vrsto najboljših sodobnih cerkvenih govornikov. Zunanji znak temu je dejstvo, da zbere kot stolni pridigar v Ljubljani vsako nedeljo in vsaki praznik od 10. do 10. ure toliko poslušalcev v veliki stolnici, da je težko priti v tem času v cerkev, in to ne le občinstva iz srednjih stanov, ampak tudi veliko takih z akademično izobrazbo. Zato je bila srečna misel, da je sloveči govornik nekaj svojih stolniških pridig izdal v tisku za širše občinstvo. Izšli sta dosedaj dve zbirki: Brez vere, Devet govorov o neveri, (Prodajalna Ničman v Ljubljani 16 K, po pošti 18 K) in Za resnico. Osemnajst obrambnih govorov (v 3000 izvodih istotam). Vsi ti govori se odlikujejo po tem, da je vse bina jasno razpredeležena, da so dokazi kratki, a jedrnat, da je beseda gladka, a krepka. Nikjer ni utrudljive znanstvene navlake; kar pa se pove, je dovolj močno; noben stavek, nobena beseda ni odveč; če se ponovi v sporedni obliki kaka misel ali kaka beseda, se to zgodi zato, da se v zvišeni pesgiški obliki podčrta kaka misel. Uspeh Opekovih govorov temelji seve tudi v dovršenem temperamentalnem predavanju; a kdor samo čita njegove pridige, ne bo nič manj zadovoljen prej odložil knjige, dokler ne prečita katere cele pridige, ozir. cele knjige. Zato je želeli, da pridejo Opekove pridige tudi kot primerno božično in novoletno darilo v najširše kroge, da prinesejo luč tistim, ki bi jo rade pili njihove žejne oči. Cena 28 K po pošti 32 K.

Zahvala. Krajni šolski svet in šolsko vodstvo v Ribnici na Pohorju se najkrenejše zahvalujeta vsem blagim darovalcem, ki so radovoljno, imajoč pred očmi edinole dober namen, darovali les, ozir. roma prispevali v gotovini, ali kako drugače pripomogli, da se je šolsko poslopje od znotraj popolnoma prenovilo. Tisočera hvala! Ostanite še nadalje tako naklonjeni šoli, saj je to v korist mladini in narodu. 710 šolski voditelj: Načelnik: M. Hauptman. Anton Skočir.

Staro zlato in srebro kakor tudi zlate in srebrne krome, briljanti i. t. d. se kupujejo po najvišjih cenah. — ANTON KUFMANN, urar in zlatar v Mariboru, Aleksandrova cesta št. 27. 1—27 696

2 pekovska učenca sprejme takoj Kotnik, Maribor, Aleksandrova c. 32. 1—2 709

Odvetnik dr. B. Schaubach

naznanja, da je otvoril svojo pisarno v Slov. Bistrici (v Grilovi hiši). 796

Gladiatorji.

Erva Knjiga. — Bros.

(51. nadaljevanje.)

„Poslušajmo njuna pogajanja pri svežem vrču falerničana!“ je dejal cesar, vesel, da je našel novo dražilo za želo in nov povod za popivanje.

„Jaz ne potrebujem drugega orožja ko trizob in mrežo“, je rekel Placid in gledal Licinija. „Eska, kakor ga imenuješ, naj ima meč in čelado, kakor je navada —“

„— in ščit“, je pridjal Licinij. Preveč izkušen vojak je bil, da bi bil prezrl kako ugodnost v borbi.

Placid se je delal, kakor da bi premišljal.

„Dobro!“ je dejal po kratkem molku. „Mlad borec je še in barbar. Naj ima še tudi ščit.“

Licinij je skorajda že obžaloval svojo nepremišljeno naglico. V duhu je gledal vitko postavno Eskino zamotano v neusmiljene zanke, gledal njegove jasne, sinjemodre oči, pogumne, zveste in mirne tudi v brezupju, gledal je neizprosno, neprizanesljivo roko dvignjeno v sunek, gledal zlate Eskine kodre vse zalite s krvjo —

Toda spomnil se je izredne moči in gibčnosti Britančeve, njegovega poguma, njegove vojaške vzgoje, jezila ga je izzivajoča zloba, ki se je bliskala v tribunovem očesu in prepričeval je samega sebe, da v tej borbi mora zmagati njegov ljubljenec.

„Bodi —!“ je rekel. „Retiarij in secutor! — Z otrokom ne bodeš imel posla, to ti rečem! — Sedaj pa glede pogovora! Cloveškega življenja ne bom stavil proti koščeku čunje in proti peščici brušenih kamenov, to povem že kar vnaprej!“

Prezirljivo je ošinil bogato obleko in dragocene bisere, ki so krasili tribuna.

Tribun se je nasmeljal.

„Dvanajst sužnjevi bi ne zadostovalo, da bi z njimi plačal zaponke na mojih rokavih. Vsaj dvanajst takih Britancev ne, kakršnih lahko na kuppe naloviš, kadarkoli se zganje legija. — Poslušaj! Stavim svoja dva bela konja proti sliki Dafne, ki jo imaš doma, ali pa proti kipu Eufrozine, ki stoji v tvoji kopalni sobi. — Ne, še več ugodnosti ti nudim! Stavim celo priprago in svoj voz proti britanske mu sužnji —!“

Če bi ga bil Licinij natančno opazoval, bi bil videl, s kako napejo in komaj prikrito razburjenostjo Placid čakal na njegov odgovor —

Pa zamišljen je bil in nevoljen — Predaleč je že šel in nazaj ni več mogel —

Gostje so s pohvalnim mrmranjem ocenjevali tribunovo velikodušno ponudbo.

Kdor enkrat stori neroden korak v javnosti, se navadno pogreza vedno globlje, če poskuša stopiti nazaj —

Kakor blisk tako naglo se je zavesnila Liciniju misel, da bi tribunova ponudba utegnila Eski rešiti živ-

ljenje, če bi podlegel, — kar je bilo sicer mogoče, pa zelo malo verjetno. Zato je ponudbo brez velikega obotavljanja sprejel, dasiravno je kmalu nato obžaloval svoj korak.

Naredila sta torej tole pogodbo:

Eska bo nastopil pri bližnjih velikih igrah v amfiteatru oborožen z mečem, ščitom in čelado in se bo boril s Placidom, ki bo nosil le mrežo in trizob. Za slučaj, da podleže Placid, preidejo njegovi štirje beli konji in njegov pozlačen voz v Licinijevo last, če pa bi Eska podlegel in bi mu gledalci prizanesli, bi naj postal Placidov suženj —

Kako prijeten bo ta položaj za Esko, to je vedel le tribun sam in še neka druga oseba, ki je imela tisti dan za Placida ljubeznejše poglede in slajše smehljaje, ko kedaj za katerega svojih zoprnih častivcev —

In z novo vnemo se je vrgla vsa plemenita družba na popivanje, ki je med zamotanimi pogajanja za hip prenehala.

Placid je praznil svojo čašo z zmagoslavim obrazom človeka, ki je uspešno dovršil težavno nalogo, Licinij pa kakor tisti, ki utaplja strah in očiške v pijanosti in vinu. Cesar je pil in pil s svojo običajno požirljivostjo, kar je bilo še gostov, pa so vestno posnemali svojega cesarskega pijanca.

XVI.

V gimnaziju.

Težka preskušnja je čakala drugi dan Licinija, preskušnja, ki je bila posebno bridka njegovemu mehke mu srcu.

Ko je zvedel Eska za sklenjeno pogodbo, je nad vse radostno sprejel ponujeni dvoboj.

Saj mu je dajal priložnost, da je zopet mogel prijeti za orožje, ki ga je že od svoje zgodnje bojevitosti mladosti tako zelo ljubil. Dva taka bi premagal, kakršen je Placid, je dejal, če bi se le nekaj časa uril, in najsi bo orožje kakršnokoli —

Toda obraz mu je upadel, ko je čul, kaj ga čaka, če bi imel nesrečo, in stresel se je na vsem telesu, ko je pomislil, da bi utegnil izgubiti svojega dosedanjega gospodarja. — Pa ta strah ga je še bolj utrdil v sklepu, da mora zmagati, — in ko mu je Licinij, poln bridkih očičkov, da se je tako prenaglil, obljubil svobodo, če zmaga, — takrat je iznova zaplalo Eski srce v veselju in upanju in radosti.

Tisoč možnosti mu je šinilo skozi možgane, tisoč prelepih sanjavih načrtov, ki je v njih Mariamna igrala glavno vlogo. Ni še minil težki dne se mu je zdelo življenje dolgočasno in žalostno — in danes mu je na novo zasijalo v rožnati svetlobi, ki z njo mladost — in le mladost — zna obsevat daljni pogled v bodočnost.

Uboji Licinij! Težka otožnost mu je legala na srce, ko je gledal plamenčea lica in v mladostnem upu se lesketajoče oči mladega Eske —, a kocke se padle, ponudba je bila sprejeta in prepozno je bilo, gledati nazaj. Ni mu preostajalo druga, ko napeti vse moči in zagotoviti zmago.

Pri vseh telesnih naporih, v vsakem duševnem delu, pri vsem, za č-

mer človek stremi, je smotrna, vztrajna vaja bistveni pogoj za uspeh. Palme, pravi Horacij, uspevajo le tam, kjer je mnogo prahu, in kdor hoče doseči zmago, pa najsi bo atlet ali pa duševni delavec, mora uriti svoje naravne zmožnosti s skrajno marljivostjo in s strogim samozatajevanjem, — pređen stopi v areno za lavorjev venec.

In čudno je, kako duh in telo pridobita na moči in gibčnosti v vsakdanjem stopnjevanju vaje. Kar je bilo včeraj še nemogoče, je danes le še težavno in bo jutri zgolj zabava —

Poglejmo za Esko v gimnazij, kjer si naj krepki mišice in vadi izurjenost jahalnemu šolan, z odprtino v strehi za za smrtnonevarno borbo v areni.

Podolgasta stavba, podobna našim zrak in svetlobo, tla posipana na debelo s peskom, ki sicer obtežuje delo pri vseh pešborbah, ki pa tudi stori morebitni padec učencu manj nevaran in navadi njegovo nogo na mehka tla arene, kjer se mu bo boriti za življenje in smrt.

Diskusi, ročke, uteži vseh stopinj in silni kiji so razmetani po kotih in slonijo ob zidu. Bradlje in skakalnice pričajo, da se poleg vseh vaj v telesni moči tukaj tudi na gibčnost polaga veliko važnost.

Razen teh miroljubnih in manj nevarnih orodij vidiš na steni viseti cestuse in po stojalih razstavljeno pogubonosno orožje, ki ga rabi gladiator v izvrševanju svojega usodnega poklica. Sulice brez osti, topi meči — vse pripravljeno za vajo, in poleg lesen kip, ves razsekan in razbit, ki se ob njem borbeni učenec vadi v smrtnih sunkih in bliskovitih udarcih.

Ob steni koraka učitelja gorindol in motri s paznim očesom kretnje svojih učencev, popravljajoč tu, opominjajoč in karajoč tam. Od časa do časa pa kakor odsoten zagradi za eno ali drugo leno v kotu ležeče orožje in ga zavilhti krog glave z gibčnim, prožnim zamahom, ki razodeva moč in izvežbanost strokovnjaka.

Hipija, umirovljen gladiator, je mož srednje starosti, visoke, zapovedujoče postave. Neprestana dolgoletna vaja v vseh strokah telesne izurjenosti, tirana prav do vrhunca možnosti in prcmišljenosti, je ujeklenila njegovo telo, niti koščeka mesa ni preveč na njem, same kosti in mišice so ga. Vsaka njegova kretnja razodeva isto gibčnost in prožnost, ki izvira iz izvežbanih, do skrajnosti šolanih mišic, njegov korak je lahek, tih, — kakor panterjev, ko stopa po tleh svoje kletke. Njegova lica so temnozagorela od vročine in dela, pa kri se zdravo pretaka v njih in daje koži topló, mehko barvo. Njegov suhi obraz kaže valjub izmučenemu, nemirno drznemu pogledu in vkljub nekoliko osivelim lasem in sivi bradi divjo, možato, bojevito lepoto in v njegovih očeh je ponosen, izzivajoč sijaj, ki pričča, da je ta mož poučeten, pogumen in jeklen do kosti.

Rimske plemenite gospe so si v tisti dobi kaj rade izbirale svoje lavorite iz vrst gladiatorjev, — znamenje pomehkuženosti in moralčne propalosti.

(Dalje prihodnjic.)

Ocarinjenje!

Vse v to stroko spadajoče posle izvršuje točno in kulantno od trgovcev ustanovljena

„ORIENT“ d. d. v Mariboru, Meljska cesta št. 12. Telefon št. 90 in njena podružnica v Ljubljani, Sv. Petra cesta 27. 4—107 661

MARIBOR, Grajski trg 1.

Velika zaloga vseh vrst moškega in ženskega sukna, samo najboljše angleško in češko blago. — Perilo, nogavice, odeje i. t. d. Največja izbira vseh vrst svilenih robcev in šerp. — Cenjene ženine in neveste se še posebno opozarja, na pozabite predno si kaj kupite, ogledati si zalogo v veliki manufakturni trgovini

JOS. KARNIČNIK, Maribor, samo Grajski trg šte. 1

Prepričajte se!!!

Najceneje kupite vedno sveže špicerijsko blago kot riž, sladkor, kavo, moko,

petrolej, milo

2—3 in razno drugo blago v trgovini 675

DOB LJEKAR

nasproti lekarni pri „Arehu“ — MARIBOR,

Tattenbachova ulica št. 3.

Dobra žena in mati ima vedno vedno nekoliko steklenic lekarnarja Fellerja prijetno dišečega «Elsa-fluida» pri hiši. Dobro služi za drgnjenje brbta, rok, nog in celega telesa, kot kosmetikum za usta, kožo in glavo. Mnogo močnejši, izdatnejši in delujoči kakor francosko žganje. 3 dvojrate steklenice ali 1 specialno steklenico skup z zamotom in poštnino za 48 K pošilja: Eugen V. Feller, Stubica donja Elsa trg 329, Hrovaško.

Trgovina 9-10 634 s p Na debelo! Na drobno!

emajlirane, porcelanaste, steklene in kunijske posode iz vitkega železa o-o se priporoča cenj. občinstvu o-o

ALBERT VICEL, Maribor Glavni trg 5.

Vesele božične praznike
in
srečno Novo leto
želi
vsem svojim odjemalcem

Adolf Kos, trgovec z južnim sadjem
Maribor, Glavni trg.

Ribje olje in emulzija od njega
se dobi
v novi lekarni pri „sv. Arelu“.
Maribor, Glavni trg 20, v hiši And. Mayer.
1-3† 693

Izjava.
Podpisana Faustina Wagner, soproga poštnega upravitelja v Ptujju obžalujem, da sem dne 1. septembra 1921 gospodično Marijo Dularjevo v šolskem posloplju na Bregu pri Ptujju razžalila, prekličem vse obdolžitve kot popolnoma neresnične, in se ji zahvaljujem, da je odstopila od kazenskega zasledovanja.
V Ptujju, dne 14. decembra 1921.
705 Faustina Wagner.

J. N. ŠOŠTARIČ

MARIBOR, ALEKSANDROVA CESTA 13

Najnižje cene in največja zaloga manufakturnega, lanenega, volnenega, suknenega blaga, perila i. t. d. — Velika izbira izgotovljenih oblek za moške, ženske in otroke. Za ženine in neveste najlepše blago za obleke kakor tudi najlepše opreme za neveste.

Nadalje pri, oroča svojo veliko zalogo prepiog, zastorov, odelj in tako dalje.

DOBRO IN POCENI

kupite edino pri tvrdki

Jakob Lah, Maribor, Glavni trg 2.

Zimsko perilo, obleke, klobuke, čevlje, dežnice, copate, nogavice ter razno galanterijsko blago.

Najceneje! Solidno!

Zahvala.
Tem potom se pristrčno zahvaljuje gospej dr. Klari Kukovec, zdravnici v Mariboru, ki je našo preljubljeno mater z vso požrtvovalnostjo in z neizmerim trudom zdravila

rodbina Krošl.

Citre lepe dobro ohranjene, vse strune, so poceni na prodaj. Naslov je Plinarska ulica 17. Maribor. 706

SANI ZA SANKANJE
izgotovljene iz najboljšega lesa, prepassi iz špaga, najfinejše lakirane,

1 dvovprežne sanke s 6 sedeži,
2 enovprežne sanke
proda po ceni
Franjo Pergler, Maribor,
Mlinska ulica 44. 3-6 692

Nogavice se pletejo
nove in podpletejo stare za nizko ceno Strjina pletarna Vezjak v Mariboru, Vetrinjska ulica 17. 8-657

Soliden gospod
išče dobre domače hrane pri boljši obitelji. Ponudbe na upravo lista pod «Hrana». 708

Pozor! 1-3 703 Ustanovljeno 1896.

Mizarstvo v Mariboru
Splavarska ulica 7. Vojašniška ulica 8.

Kolarič & sin
absolvent mojsterskega tečaja na tehničnem obrtnem mizeju na Dunsju

se priporočata slavnemu občinstvu za izdelovanje priprostitih pa tudi najfinejših mizarskih izdelkov v vseh slogih za poslopja, pohištvo, sobne oprave, prodajalne šole in cerkve. Načrti in proračuni vedno na razpolago!

SREČKO PIHLAR
prej J. N. Šoštarich

trgovina z manufakturnim blagom, Maribor, Gosposka ulica št. 5

priporoča svojo bogato zalogo prvostnega manufakturnega blaga.

Točna postrežba! Solidne cene!

Najugodnejši nakup

za vsa živila
v novi trgovini

JAŠ & LESJAK
MARIBOR, Šolska ulica šte. 2.

MEDIĆ, RAKOVC & ZANKL
d. z o. z. Ljubljana.

Tovarna kemičnih in rudninskih barv ter lakov.
Centrala; Ljubljana. Brzjavi: Merakl, Ljubljana. Skladišče: Novi Sad. Telefon 64.

Gosposka ul. **PODRUŽNICA MARIBOR.** Šolska ulica.

Emajlni laki. Pravi firnež. Barve za pode.

Priznana najboljša in zanesljiva kakovost: barve za obleke, vse vrste barv, suhe in oljnate, mavec (gips), mastec (Federweiss), strojno olje, karbolinej, steklarski in mizarski klej, pleskarski, slikarski in mizarski čopiči, kakor tudi drugi v to stroko spadajoči predmeti.

„MERA KL“ Lak za pode. — Emajlni lak. Linoleum lak za pode. — Brunoline.

16-558 **Ceniki se začasno ne razpošiljajo.**

LIVARNA
ZA
ZVONOVE IN KOVINE
POPREDJ DENZELA SINOVJ

MARIBOR: KOPALIŠKA ULICA 9
je zopet v obratu!

CERKVENE ZVONOVE
izdeluje surove litve v vseh kovinah in zlitvinah (bron, medenina, aluminij itd.)

UMETNA LIVARNA
RELIEFI, CERKVENI SVETILNIKI

Vsa oprema za žgalnice, kletarstva, pivovarne, opreme za plin in vodovod, opreme za cevi, pipe za pivo, uteži iz medenine lastnega izdelka. Popravilnica za brizgalne itd.

34† Inž. J. & H. BUHL. 166

Zadružna gospodarska banka d. d.
Podružnica v Mariboru.

Začasno: Koroška cesta 1/1. — Telefon 311. — Brzjavi: Gospobanka.

Centrala: Ljubljana. Podružnice: Djakovo, Sarajevo, Sombor, Split, Šibenik. Ekspozitura: Bled.

Interesna skupnost z Sveopčo Zanatlijsko banko d. d. v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu in Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Kapital in rezerve skuono z afilijacijami čez K 50,000,000.—.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjizice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Pooblaščen prodajalec srečk državne razredne loterije. 581